

Termann István

A FELSŐTISZAI EFAG NYÁRFAGAZDÁLKODÁSA

A Felsőtisza Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság a Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár megye területén fekvő állami erdők kezelését látja el. A gazdaság összes területe 64 000 hektár. Ez — az alföldi erdőkre jellemző módon — több mint 1 200 000 hektáron szétszórta helyezkedik el, kisebb-nagyobb erdőfoltok alakjában. Az összes erdőterületnek közel 80%-a a Nyírség erdőgazdasági tájhoz tartozik és csak mintegy 20%-os részarányt képvisel együttesen a Hajdúhát, a Szatmár-beregi síkság és a Tisza-hullámtér tájakra eső erdőterület.

Az állományviszonyokat vizsgálva a faállománnyal borított összes terület

22,6 ⁰ / ₀ -át a tölgy
57,5 ⁰ / ₀ -át az akác
7,9 ⁰ / ₀ -át a nyár és a fűz
4,9 ⁰ / ₀ -át az egyéb lomb és
7,1 ⁰ / ₀ -át a fenyő foglalja el.

A gazdaság élőfa-készlete meghaladja az 5 millió m³-t. Kitermelhető évenként 260 ezer m³ véghasználati és 90 ezer m³ előhasználati bruttó fatömeg. A kitermelhető fatömeg fajonkénti megoszlása a főbb fajokra vonatkozóan a következő:

tölgy	13 ⁰ / ₀
akác	67 ⁰ / ₀
nemes nyár	14 ⁰ / ₀
egyéb lomb	3 ⁰ / ₀
fenyő	3 ⁰ / ₀

A fenyőarány — főleg az előhasználatok növekedése miatt — a következő években növekszik.

Az ismertetett fajajösszetétel meghatározza a gazdaság fejlesztési programjának irányát is. A lombos fatermék feldolgozó kapacitás fejlesztése elsőrendű feladat. Ezen belül az akáchasznosítás lehetőségeit úgy kell bővíteni, hogy minél nagyobb készütségi fokú készterméket tudjunk értékesíteni.

A gazdaságnak 22 elszámoló egysége van, ezek megoszlása fő tevékenységi körük szerint: hagyományos erdőzet 16, műszaki erdőzet 2, fatelep 1, fafeldolgozó üzem 3. A baktalórántházi és a hajdúhadházi erdőzet az erdőgazdálkodási tevékenységen túlmenően 200 ezer m³ import fenyőgömbfa manipulálásával is foglalkozik, sőt jelentős fafeldolgozási tevékenységet is folytat. A fafeldolgozó üzemek — a kis üzemeket is figyelembe véve — éves átlagban 170 ezer m³ alapanyag feldolgozásra képesek és 96 ezer m³ készterméket tudnak termelni.

Évente 45—46 millió csemetét nevelünk. A saját szükségleten felül a két megye egyéb erdősítő szektorainak szaporítóanyagszükségletére is mi termelünk

Fatermelési tervünk 350 000 bruttó m³. 300 000 nettó m³ kitermelése. Ezt 1100—1200 ha véghasználatból, 2000 ha gyéritéssel, 2600 ha tisztítással vágjuk ki.

Éves erdősítési feladatunk (ha-ban):

	Első		
	kivitel	Pótlás	Összesen
felújítás	1100	500	1600
telepítés	200	100	300
kivitelezéses fásítás	100	50	150
mindösszesen:	1400	650	2050

Az első kivitelű erdősítéseink fafajaránya:

erdeifenyő	35 ⁰ / ₀
akác	30 ⁰ / ₀
kocsányos- és vöröstölgy	25 ⁰ / ₀
nyár	10 ⁰ / ₀

A mostoha nyár termőhelyi adottságok magyarázzák, hogy gazdaságunkban csak 7,9⁰/₀ a nyár és fűz területaránya. Ebből

nemes nyár	2950 ha	5,9 ⁰ / ₀
hazai nyár	870 ha	1,7 ⁰ / ₀
fűz	160 ha	0,3 ⁰ / ₀

Az 1960-as évek szemlélete, mely csak cellulózfa termelését várta el a nyár-termelőktől, a mi technológiánkat is meghatározta. A minél gyorsabban és minél többet célkitűzés a sűrű hálózatban telepített nyárasokhoz vezetett. Erdősítéseinkben a homoki csernozjom és erdőtalajokon mélyforgatás után kezdetben 2 × 2 m-es hálózatban ültettük a nemes nyárat, a nyírségi erdőgazdasági tájban főleg az óriás nyárat. Ezek a sűrű telepítésű nyárasok igen sok nevelési problémát okoztak, a szükséges gyakori belenyúlást különböző okokból nem tudtuk végrehajtani. Ezért az optimális termőhelyen álló nyárasokban károsító léptek fel. Szinte keresni kellett az olyan óriás nyárat, mely fagykárt, majd dotichiza fertőzést nem szenvedett. A kísérleti és a gyakorlati tapasztalatok felhasználásával később állandóan bővítettük az ültetési hálózatot. Ennek ellenére a nevelővágásokban még ma sem értük utól magunkat.

Az 1960-tól 1976-ig terjedő időszakban felújításban és telepítésben nyár erdősítéseink az összes első kivitelhez viszonyítva 10—15⁰/₀ között mozgott. A változó termőhelyi adottságok következtében az óriás nyár mellett az I-214-es klón aránya hol erősen kiugrott, hol erősen visszaesett. A tíz évvel ezelőtt tágnak ítélt 4 × 4 m-es hálózat is sűrű volt ennek a klónnak. Elterjesztését hátráltatta az ipari felhasználhatósága körül keringő negatív vélemény is. Ma úgy látjuk, az I-214-es termőhelyi igényét eltúloztuk. Ennek felismerése után most helyére kerül ez a legnagyobb fatömeget adó fajta is.

A korábban méltánytalanul háttérbe szorított korai nyárat is sikerült a neki megfelelő termőhelyre visszahoznunk. Nem mondhatjuk el ezt még a hazai nyárasokra, bár jelentős területeink vannak, ahol akár a rezgőnyár, akár a szürke- vagy fehérszár erdősítése indokolt. Jelenleg a következő nyár ültetési hálózatokat alkalmazzuk:

6Ny 420 × 420 cm

I-214 560 × 560 cm

koNy 360 × 360 cm és 420 × 420 cm.